

AMNESTY INTERNATIONAL este o mișcare globală din care fac parte mai bine de 10 milioane de oameni care militează pentru o lume în care toți beneficiază de drepturile omului. Viziunea Amnesty este ca fiecare persoană să se bucure de toate drepturile înscrise în Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și în alte acte care le stipulează la nivel internațional. Este independentă de orice guvern, ideologie politică, interes economic sau religios și este finanțată în principal de membrii săi și din donații publice.

ANGELINA JOLIE este actriță premiată cu Oscar, producătoare de film și trimis special al Înalțului Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite, UNHCR. Activitatea ei se axează pe crizele majore rezultate din deportările în masă, pledând în favoarea populațiilor afectate în numele Înalțului Comisar. Este și cofondatoare a campaniei Preventing Sexual Violence in Conflict, o inițiativă menită să pună capăt impunității violului și uzului armelor de război, profesoară invitată a Centre for Women, Peace and Security de la London School of Economics and Political Science, precum și contribuatoare la revista *Time*.

GERALDINE VAN BUEREN este profesoară emerită și unul dintre creatorii inițiali ai Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, printre alte acte internaționale de protecție a drepturilor copilului. A reprezentat Națiunile Unite și Commonwealth Secretariat și a consiliat guverne și societăți civile de pe întregul mapamond. Actualmente reprezintă Amnesty International.

Amnesty International (Nicky Parker)

împreună cu

Angelina Jolie și

Geraldine Van Bueren

CUNOAȘTE-ȚI DREPTURILE ȘI REVENDICĂ-LE UN GHID PENTRU TINERI

Traducere din engleză de

ELENA TĂTARU

**PARTEA ÎNTÂI: CUNOAȘTE-ȚI
DREPTURILE**

- 6 Drepturile tale
- 9 Cine este copil?
- 11 Scurtă istorie a drepturilor copilului
- 20 Convenția ONU cu privire la drepturile copilului
- 25 Principiile generale
- 28 Acestea sunt drepturile tale
- 30 Protocoalele opționale

**PARTEA A DOUA: ÎNȚELEGE-ȚI
DREPTURILE**

- 35 Viață, demnitate și sănătate
- 49 Egalitate și nondiscriminare
- 67 Participare
- 72 Identitate
- 78 Un loc sigur
- 84 Protecție împotriva vătămării
- 92 Integritate fizică
- 105 Protecție împotriva violenței armate
- 117 Justiție penală și libertate
- 127 Viață privată
- 134 Drepturile minorităților și indigenilor
- 144 Educație

- 153 Joacă
- 159 Libertate de gândire
- 166 Libera exprimare și protestul pașnic

**PARTEA A TREIA: REVENDICĂ-ȚI
DREPTURILE**

- 176 Primii pași
- 177 Verifică-ți siguranța fizică
- 178 Pași de urmat dacă ești abuzat fizic sau sexual
- 182 Înțelege situația în care te afli
- 185 Schimbă ceva acolo unde locuiești
- 189 Dezvoltă-ți un set de abilități utile
- 194 Devino activist
- 196 Metode pentru a-ți revendica drepturile
- 230 Înțelege securitatea cibernetică
- 234 Înțelege legile
- 244 Ai grijă de sănătatea ta mintală

**PARTEA A PATRA: RESURSE
ȘI ALTE INFORMAȚII**

- 251 Termeni utili
- 264 Organizații utile
- 267 Surse
- 270 Mulțumiri: cum a fost făcută această carte

LIBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI
**CUNOAȘTE-ȚI
DREPTURILE**

**„Decât să înjuri
întunericul,
mai bine aprinde
o lumânare.“**

*Proverb chinezesc și mottoul
organizației Amnesty International*

DREPTURILE TALE

Dacă ești copil sau tânăr, beneficiezi de drepturi ca ființă umană. Drepturile copilului sunt drepturi ale omului special concepute pentru copii și tineri. Ai aceste drepturi din momentul în care te-ai născut. Le vei avea până în momentul în care vei ajunge la **vârsta majoratului**, care în majoritatea țărilor înseamnă 18 ani.

Acestea reprezintă libertăți și reguli de protecție valoroase – propriul tău set de legi – și există pentru a avea grijă de tine, a te ajuta să te dezvolți și pentru ca vocea

ta să fie auzită. Fac parte din corpul de drepturi internaționale ale omului, la care ești îndreptățit pentru că ești ființă umană.

Drepturile copilului sunt importante, iar scopul lor este să le asigure o viață mai bună copiilor și tinerilor de pretutindeni.

Sunt ale tale, indiferent cine ești sau unde trăiești. Indiferent de genul, sexualitatea, identitatea de gen, rasa, etnia, culoarea, credința ori cultura ta, dacă ești bogat sau sărac, cu dizabilități sau fără, neurodivers sau neurotipic, dacă trăiești cu familia ta, într-un centru de plasament, pe străzi sau într-o tabără de refugiați, aceste drepturi îți aparțin în egală măsură. Nimeni nu are mai multe sau mai puține drepturi ale copilului decât altcineva.

Drepturile tale sunt **inalienabile**. Asta înseamnă că nimeni nu ți le poate lua. Dar ai grijă: e posibil să te confrunți cu multe tentative de negare a acestor drepturi.

Drepturile tale au suport legal, dar trebuie apărate de cei care cred că le-ar fi mai bine dacă nu le-ai avea. E posibil să încerce să le **încalce** sau să **abuzeze** de ele. Deși e datoria guvernelor și a altor autorități să se implice și să te ajute, nu fac asta mereu.

În limbaj juridic: statele și guvernele încalcă drepturile. Indivizii și companiile abuzează de ele. Termenul de abuzator este folosit și pentru a desemna pe cineva care încearcă să dețină controlul asupra ta într-un mod intim ori sexual.

E posibil ca unii oameni să spună că drepturile omului sunt periculoase, prea politice sau nepotrivite pentru a fi cunoscute de copii sau că sunt aduse din alte părți. Nu este adevărat. Drepturile sunt de folos și sunt ale tale, fără a ține seama de orientarea politică sau credințele cuiva. Pericolul apare atunci când nu sunt respectate.

Îți deții drepturile. E necesar să știi care sunt ca să poți să le aperi, pentru tine și pentru alții. Apărarea drepturilor altora se mai numește **solidaritate**. În esență, solidaritatea este o valoare, un sentiment comun de umanitate, care

le permite oamenilor să se conecteze unii cu ceilalți și să se susțină reciproc, în ciuda diferențelor dintre ei.

Această carte este un manual pentru tine, ca să îți cunoști, să îți înțelegi și să îți revendici drepturile.

CINE ESTE COPIL?

Legea te consideră copil până când ajungi la vârsta majoratului. Aceasta este pragul maturității, când devii răspunzător pentru faptele tale în fața legii și poți vota la alegerile locale și, adesea, naționale. Poate să fie și vârsta la care te poți căsători, îți poți lua permis de conducere și poți lucra, deși toate acestea diferă de la țară la țară. În majoritatea locurilor, ajungi la vârsta majoratului când împlinești 18 ani, recomandarea **Comitetului Națiunilor Unite pentru drepturile copilului** (vezi pagina 22 pentru mai multe informații despre Comitet). Unele țări, precum Austria și Brazilia, au schimbat normele pentru a-ți permite să te faci mai bine auzit și să votezi la alegerile naționale de la vârsta de 16 ani, deși legal încă ești copil și ești ocrotit de drepturile copilului. Totuși, în Iran, băieții ajung la vârsta majoratului la 15 ani, iar fetele la 9. Aceasta înseamnă că legile din Iran nu protejează copiii și tinerii atâta timp cât fetele pot fi forțate să se căsătorească chiar și la vârsta de 9 ani. Multe lucruri pot fi dictate de normele culturale din țara ta. Acestea îți pot aduce avantaje sau dezavantaje, dar merită și să te gândești la modalitatea în care profită de aceste norme cei aflați la putere.

Ca adolescent, poate că ești un tânăr care se apropie de maturitate, dar în ochii legii beneficiezi de drepturile copilului. Când vei deveni adult, vei beneficia de drepturile omului, dar nu de drepturile copilului.

În lume există aproximativ 2,3 miliarde de copii, aproape o treime din totalul populației globale. Profită cât mai mult de drepturile tale. Află care sunt și revendică-le.

Oprimarea este un sistem de putere care păstrează privilegiile pentru cei aflați în grupurile dominante. Are loc la toate nivelurile societății. La nivel *personal*, de exemplu, unii pot avea convingeri despre alții bazate pe clasă, rasă ori gen; chiar dacă nu își exprimă convingerile, acestea le pot influența opiniile și acțiunile. La nivel *interpersonal*, convingerile pot determina o persoană să îi trateze pe alții ca fiind mai puțin importanți. La nivel *instituțional*, există adesea reguli și politici (scrise sau nescrise) care exclud oamenii sau îi fac să se simtă nedoriți. La nivel *cultural*, convingerile oprimate circulă peste tot în fiecare zi prin intermediul mass-mediei, cărților, declarațiilor oficiale și tot așa. Acestea contribuie la formarea părerilor larg răspândite datorită cărora oamenii acceptă oprimarea fără să își dea seama. Astfel se creează un cerc vicios.

SCURTĂ ISTORIE A DREPTURILOR COPILULUI

Drepturile omului sunt legi înrădăcinate în valori morale universal acceptate, cum ar fi egalitatea, demnitatea și dreptatea. Sunt despre cum te aștepti tu să fii tratat ca persoană. Drepturile omului asigură o structură de reguli convenite care te protejează în fața oprimării și abuzului de putere. Au la bază învățăturile morale ale majorității religiilor și tradițiilor culturale.

Dacă ești copil sau tânăr, drepturile copilului îți oferă un plus de protecție. Ele sunt garantate în principal (dar nu numai) de Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului din 1989.

CÂND COPIII (ȘI MAJORITATEA ADULȚILOR) NU AU DREPTURI

Toate drepturile omului au fost câștigate cu mult efort. Sute de ani, oamenii au luptat și au murit pentru ele.

În anul 539 î.H., Cyrus cel Mare, primul rege al Persiei antice, a emis ceea ce ar putea fi prima **cartă** a drepturilor omului. A ordonat ca sclavii să fie eliberați, stabilind că fiecare are dreptul să își aleagă propria religie și că toți oamenii sunt egali, indiferent de rasă.

Edictele lui au fost înscrise pe un cilindru de lut în limba akadiană, cu scriere cuneiformă, cunoscut drept Cilindrul lui Cirus.

Ideea de drepturi ale omului s-a răspândit rapid în India, Grecia și în cele din urmă în Roma. În următoarele secole au apărut tot mai multe documente care revendicau drepturi, cum ar fi Magna Carta (Marea Cartă) din 1215, care integra unele drepturi în legea engleză. Deși majoritatea oamenilor simpli erau excluși de la aplicarea sa, a influențat ulterior dreptul umanitar.

Pe parcursul istoriei, mulți adulți și copii nu s-au bucurat de drepturi. Majoritatea familiilor erau sărace și aveau nevoie ca urmașii lor să facă rost de hrană și bani.

Foarte mulți copii erau trimiși încă de la vârsta de 3 ani la munci agricole, lucrau în gospodărie și, mai târziu, în fabrici. Erau flămânzi, epuizați și analfabeți. Subnutriția afecta creșterea multora, iar lipsa educației și a jocului îi împiedica să se dezvolte corespunzător.

Începând cu secolul al XVIII-lea, activiști din diverse țări au început să militeze pentru drepturile copilului și împotriva condițiilor de lucru îngrozitoare. Au susținut că **statul** (adică guvernele locale și naționale) are datoria de a interveni și de a-i proteja pe copiii vulnerabili și că aceștia au dreptul la educație. Datorită acestor campanii au fost date legi noi. Printre acestea se numără Factory Act emisă în 1833 în Marea Britanie, care interzicea exploatarea în fabrici a copiilor mai mici de 9 ani. În 1881, Factory Act din India a interzis angajarea copiilor mai mici de 7 ani.

Treptat, atitudinea față copii a început să se schimbe peste tot în lume. Activiștii au sprijinit dreptul la educație, deoarece știau că poate ajuta la dezvoltarea potențialului unui copil. În 1870, în Statele Unite toți copiii beneficiau de educație primară gratuită. Doi ani mai târziu, Japonia a făcut același lucru. Până la sfârșitul secolului al XIX-lea, copiii din multe țări dezvoltate beneficiau de educație primară gratuită.

ASCENSIUNEA DREPTURILOR OMULUI

În prima parte a secolului al XX-lea, aproximativ 16 milioane de oameni și-au pierdut viața în Primul Război Mondial, în peste 30 de țări. Pandemia de gripă spaniolă care a urmat imediat a mai omorât 50 de milioane. Extrem de mulți copii au rămas orfani.

„Toate războaiele, fie că sunt justificate sau nejustificate, fie că sunt pierdute sau câștigate, sunt purtate împotriva copilului.“

Eglantyne Jebb, 1919

Militanții au fost profund preocupați de bunăstarea copiilor. În 1924 au obținut prima cartă internațională a drepturilor copilului – Declarația de la Geneva cu privire la drepturile copilului. Aceasta a fost concepută de Eglantyne Jebb, care a pus și bazele organizației Salvați Copiii. Scopul principal al Declarației era de a le acorda copiilor instrumentele de bază pentru supraviețuire și dezvoltare: hrană, îngrijire medicală, educație, apă curată și ajutor în vremuri grele. A fost un adevărat pas înainte. Dar copiii încă erau considerați ființe mai puțin capabile, care nu erau în stare să vorbească în nume propriu.

Peste câțiva ani a venit cel de Al Doilea Război Mondial, conflictul cu cele mai multe victime din toată istoria. Între 1939 și 1945 a cauzat moartea a aproximativ 75 de milioane de oameni. De o parte erau Germania, Italia și Japonia, cunoscute sub numele de Puterile Axei; de cealaltă parte erau Forțele Aliate, incluzând Statele Unite, Marea Britanie, Uniunea Sovietică, Franța și China.

„Copiii nu sunt oamenii de mâine, ci sunt oameni azi. Ei au dreptul să fie luați în serios. Au dreptul să fie tratați de adulți cu blândețe și respect, ca egali. Ar trebui să li se permită să devină ceea ce le este destinat să devină – persoana necunoscută din interiorul fiecăruia este speranța noastră pentru viitor.“

Janusz Korczak, 1927, pedagog și militant pentru drepturile copilului care a ales să nu se salveze pe sine, ci a mărșăluit alături de orfanii evrei duși în lagărul de exterminare Treblinka

Milioane de morți au fost cauzate de **Holocaust**, realizat de Partidul Nazist din Germania și de colaboratorii săi din alte țări europene. Acesta a fost un **genocid** – uciderea deliberată în masă a unui întreg grup de oameni, în încercarea de a-i extermina. În timpul Holocaustului, naziștii au omorât 6 milioane de evrei de pe tot cuprinsul